

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Historia Scholastica Magistri Petri comestoris sacre
scripture seriem breuem nimis [et] obscuram elucidans**

Petrus <Comestor>

Argentine, 1503

VD16 P 1829

De artarxerse [et] esdra. ca. v.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30892

Historia Libri

omnes indicassent fortiorē omnibz esse veritate. dixit rex ad zorobabel: vt peteret ab eo qd vellent. Et postulauit zorobabel fieri tēplū reedificationē: z vasa dñi remitti in hierlm. Et gauisus est rex. Nā idēp̄m meminit se uisse. Et scripsit p̄ncipibz suis p̄ eplam trans flumē: vt nullaten⁹ impedirēt iudeos. sed de sumptibz regis iuuaret eos dātes eis p̄ singulos dies hostias. similam. vini z sal: vt offerāt ea dō celi: z orēt p̄ vitā regis z filioz e⁹. Et addidit. Qui hāc mutauerit iussionē tollat lignū de domo e⁹. z p̄figat in eo. dom⁹ at e⁹ publicē. Ego dārius statui decretū qd studeose impleri volo. Rex misit qz dārius vasa dñi p̄ manū zorobabel. Qui reditū facies p̄ chaldeā p̄tribulibz suis regis mādata p̄fectit. z ascendit euz eo mlti hierosolymā

De eodē etiā hiero. in q̄da3 epla dicit. Q̄ cū martinū z pulcerimū z gregasset exercitū. vna vice ascendit cū paucis iunū lū vt oēs cōspiceret z cepit flere. Et euz quereret cur fleret. cū potius esset illi gaudē dū sup̄ tāto exercitu. r̄ndit Ido f̄eo: qz null⁹ istoz durabit viues post. c. annos: sed erunt oēs puluis z cinis. Igitur anno sc̄do dārj mēse. viij. instabāt operi z cōpleuerūt illd̄ āno. vij. dārj. q̄ erat. xlvj. regni psaz. fm̄ qd̄ dicitū est in euāgelio. xl. z. vij. annis edificatū est tēplū hoc. a p̄ma licentiā quā dedit cyrus redeūdi z reedificādi tēplū vsqz ad. vij. ānū dārj quo p̄summatū est tot āni fluxerūt. Et mortu⁹ est aggeus z sepult⁹ iuxta sacerdotū monumēta. Cōuenērūt autē filij isrl̄ ad dedicationē tēplū: z dedicauerūt illd̄ mēse. xij. q̄ apud latinos mart⁹ d̄r. xxij. die mēsis. Et hec est sc̄da tēplū dedicatio yernalis. Et celebrauerūt filij isrl̄ phasē fm̄ legē dñi. De arca p̄o quō vel qn̄ receperūt eā incertū est. S; si vez est qd̄ epiphani⁹ d̄r. eam vsqz ad iudicij diem nō esse egressurā de latibulo petre. certū est. qz hebrei instar poris edificauerūt alterā. Nā inter manubias: qz tulerūt romani de iudea legūtur translata arca dñi cādē labrūz mēsa. Et mortu⁹ ē zacharias i senectute bōa. z sepultus iuxta aggeū. Por

De eodē etiā hiero. in q̄da3 epla dicit. Q̄ cū martinū z pulcerimū z gregasset exercitū. vna vice ascendit cū paucis iunū lū vt oēs cōspiceret z cepit flere. Et euz quereret cur fleret. cū potius esset illi gaudē dū sup̄ tāto exercitu. r̄ndit Ido f̄eo: qz null⁹ istoz durabit viues post. c. annos: sed erunt oēs puluis z cinis. Igitur anno sc̄do dārj mēse. viij. instabāt operi z cōpleuerūt illd̄ āno. vij. dārj. q̄ erat. xlvj. regni psaz. fm̄ qd̄ dicitū est in euāgelio. xl. z. vij. annis edificatū est tēplū hoc. a p̄ma licentiā quā dedit cyrus redeūdi z reedificādi tēplū vsqz ad. vij. ānū dārj quo p̄summatū est tot āni fluxerūt. Et mortu⁹ est aggeus z sepult⁹ iuxta sacerdotū monumēta. Cōuenērūt autē filij isrl̄ ad dedicationē tēplū: z dedicauerūt illd̄ mēse. xij. q̄ apud latinos mart⁹ d̄r. xxij. die mēsis. Et hec est sc̄da tēplū dedicatio yernalis. Et celebrauerūt filij isrl̄ phasē fm̄ legē dñi. De arca p̄o quō vel qn̄ receperūt eā incertū est. S; si vez est qd̄ epiphani⁹ d̄r. eam vsqz ad iudicij diem nō esse egressurā de latibulo petre. certū est. qz hebrei instar poris edificauerūt alterā. Nā inter manubias: qz tulerūt romani de iudea legūtur translata arca dñi cādē labrūz mēsa. Et mortu⁹ ē zacharias i senectute bōa. z sepultus iuxta aggeū. Por

ro dārj cū discessisset ab eo egyptus: mortuus est. firmatiōes tēplū ab eo facti. Et hec ē facta in septēbri. sicut habes in libro regū anno. xj. regni salomōis. Sc̄da legit hic facta in vere sub dārjo zorobabel auctore. De tertia legit qz facta fuerit p̄ iudā machabeū: q̄ deuicto antiocho epiphane dedicauit tēplū adeo immūdatū z desolatū ab eo vt erant am frutices in eo pullulasse dicant. Et dicit fuisse enceniatū. xx. die decembris. Hec dedicatio f̄erit in posterum: de qua d̄r in euāgelio. Facta sunt encenia in hierosolymis et hyems erat

Incidentia.

Rome post exactos reges p̄mū s̄ules a bruto esse cepit. z vix vsqz ad q̄ntūdecimū lapidē roma tenebat ip̄iū. Inde tribuni plebis z dictatores z rursum s̄ules rēpublicā reuerūt. vsqz ad iulij cesarē. Pitagoras mortuus ē. Rome populus a patribz facta seditione discessit.

De perse.

Capitulum. III.

Est dārj rex

us ei⁹ successit ei in regnū. q̄ paterne volūtatis honozādo deū be res apparuit. Eo tpe p̄nceps fuit sacerdotis eliachim siue ioachim filius iesu. z erat in iudea cura rez gerendaz penes sacerdotes. q̄ prius sub regibz iudicibz fuerat. Receptū ē per ses egyptuz que a patre discesserat z gre cā vastauit. De cui⁹ fortitudie mltā refert grecoz historia. Sub hoc d̄r iosephus esdrā venisse in iudeā. s; sub artaxerse tpe d̄r seipm̄ venisse. Post rex sem regnauit archabamus mensibz septem.

Incidentia.

Eo tempore natus ē socrates. Lapis bens formam caprinam in egeum mare de celo cecidit.

De artaxerse z esdra.

Caplm. V.

Est hec ar

manus dicitus est regnū periaz obtinuit. Eo tpe esdras aaronita

legē succēsam a chaldeis reparauit. Nouos quoque apices litterarū excogitauit quod faciliores ad scribendū fierent: et ad p nunciandū, et propterea veloci scriba dicitur est. Nec est mirā dū si spiritū sanctū libros reparauit, cū plures in diebus nostris psalteriū et librum hymnorum et plures libros hominū deletos scilicet et reparare. Ad didit etiam quedā de suo sicut titulos psalmodiarum, et plura que leguntur in pentateuco. Sicque verisimile est quedā que supflua intellexit ipse subtraxisse.

Tradit etiam quidam modū scribēdi a dextra in sinistra eū iudeis tradidisse: cū prius ad modū arāntiū scripturaretur. Unde et scriptura exaratio solet dici. Scribēbat autē a sinistro cornu i dextrā: et a dextro redeūdo scribēbat in sinistra.

For te per illū modū scribēdi figurauit spiritū sanctus idipsum quod modū significat in missa per translationē libri de dextra in sinistra. Porro esdras inuenit gratiā in oculis artaxerxis: et petijt ab eo licentiā ascendēdi in hierusalē: vt in lege quā reparauerat populum suum erudiret. Dedit ergo ei rex licentiā redeūdi, et tradidit ei eplaz ad principes suos trans flumen, et ad custodes arce publicę, vt traderent esdre absque mora quicquid peteret ab eis usque ad argenti talenta centū et ad frumenti choros. c. et ad batos olei. c. sal pro sine mēsurā. Vltimos pro templi sacerdotes leuitas, cantores, ianitores, et natinneos, ab omni vectigali tributo et annonis absoluit. Dedit quoque esdre prātem amouendū et constituēdi iudices et presides trans flumen secundum sapientiā suam, et puniendū contumaces, siue in morte, siue in exiliū, siue in cōdemnationē substantię, vel certe in carcerē. Hęc eplaz esdras legit iudeis in babilonia constitutis. Exemplū pro eius missa ad filios israel qui erant ultra montes caspios, et venerunt de eis ad esdras sacerdos et leuite de nabthinis. cc. xx. Et fuerunt cū

Quidam tradit esdras fuisse iosedech patrem iesu vel malachiam,

Hic significat quod si des vnus dei qui per dextrā: nunc quietat in gētibz per sinistraz. In fine reuertet ad illos. Propter hoc sciendū est, quod si vnum tantū luminare sit in missa: prope semper debet esse in sinistra ad significandū quod lumen fidei modo tantū quietat in gentibus.

eo mille, et dccc. Et egressi sunt anno. vii. regis artaxerxis de babilonia, primo die primi mensis, et uenerunt ad fluium qui decurrit ad auua. Iosephus dicit iuxta eufraten. Et potest esse auua fluius decurrens in eufraten vel eufratis riuulus. Et manserunt sibi tribus diebus, et predicauerunt eis esdras ieiunium, vt affligerent se corā domino, et peterent ab eo vitam rectā et securam. Erubuit ei esdras petere a rege ducatum in viā dicens, Vanus est nostri est super omnes qui querunt eum. Et separauit esdras de sacerdotibus, xii. quibus commisit vasa dñi et munera que mittebat rex in hierusalem et principes eius et populus. Et uenerunt in hierusalem mense quinto, et siluerunt tribus diebus. Quarta die obtulerunt in domū domini que secū tulerunt offerentes holocausta in gratiarū actionē. Dederuntque epistolam regis ducibus trans flumē, qui honorauerunt populum dei et domū dei. Tunc accesserunt ad esdrā principes israel dicentes, Non est separatus populus israel a populo terrarum. Tulerunt enim de filiabus suis sibi et filiis suis uxores. Vanus quoque sacerdotū et principum et sacri seruorum in hac inuenit transgressionē. Tunc scidit esdras vestimenta sua, et fletus et orans iacuit in terra usque ad sacrificium vesperini. Tunc accesserunt ad eum principes dicentes Surge tuum est discernere quid agamus. Vanus nostra erit tecū. Tunc adiurauit esdras sacerdotes, principes, et leuitas, vt projicerent vniuersas uxores alienigenas, et eos qui de eis nati erant. Et missa est vox ad omnes filios transmigratiōis, et uenerunt in hierusalē in tertium diem mense nono qui decembris apud latinos dicitur. xx. die mensis. Et surgens esdras criminabatur illos quod contra legem dei semen sanctū commiscuerant semini in circūcisōis, et opus esse vt abijcerēt uxores. Et respondit multitudo, Populus multus est, et tempus pluuie et non sustinemus stare foras, et opus hoc non est diei vnus vel duorum. Elige tibi principes et transi per vniuersum israel, et apud quoscumque inuenieris mulieres alienigenas cūce eas incunctanter. Et inuenite sunt in hierusalē primo apud filios iesu filij iosedech et fratres eius, et statim electe sunt. Nec enim credēdū est iesu magnū sacerdotem habuisse alienigenā. Et quod visus est zacharias sordidus vestibus idutus, ad filios esse referendum est. Vel quia cum pontifex esset

plm nō arguebat Idēpm fecerūt p vniuersū
iūrl. z offerebat vnūsq; apd quē iūcta erat
hec transgressio arletē p declinatōe pccī.
De neemīa. Caplm. VI.

Et factum ē in an

e no vicesimo regis artaxerxis E
rat pincerna regis neemias d fl
lijs captiuitatis. Qui dū esset in susis castro
audinūt pegrinos hebraice loquētes. z acce
dēs sciscitat est ab eis de statu iudee z hieru
salem. z accepit ab eis vrbē esse sine muris: z
habitare in ea plm dei in afflictione. Nam
per dies sustinebāt hostiū imper: z noctib;
intrabāt latrūculi. z plateas implebāt cada
uerib; occisor. Et fleuit neemias z cibū des
siderabilē n̄ gustauit. nocte z die clamās ad
dñm. Cūq; staret in mensa z leuaret vīnū re
gī: apparuit quasi languid⁹ ante eū. Et ait rex
Quare tristis es. qd̄ ve malū latet i corde tuo
Et respōdit tremens. Quia ciuitas sepulcrī
patrū meor; deserta est. Si bonū tibi videt
mitte me z reedificabo eā. Et ait regina que
sedebat iuxta regē. Quā reuerteris. Et pstituit
ei tpus reuertēdi. Hec fuit hec regina hester
vt quidā tradiderūt. Hec in dieb; esdre hī
storia illa occurrit. Non em̄ esdras in volu
mie suo siluisset. Et dedit rex neemīe eplam
ad pncipes trās flumē. In qua mādauerat
de honore exhibēdo neemīe tanq; duci z les
gato misso a latere ei. z de impendēdīs vrbis
reedificande. Et misit cū eo pncipes militū
z equites. z trāsītū faciēs p babiloniā. mul
tos de filijs captiuitatis secū reduxit: z venit
in hierusalē. xxv. anno regis artaxerxis fm iō
sephuz. Porro in hierusalē sūmus erat sacer
dos helisaphat fil⁹ heliachm. Et siluit nee
mias trib; dieb;. et nocte p̄surgēs cū paucis
circūbat ruinas mu
roz. p̄siderās q̄l̄ reed
ficari possent. Quarto
die locut⁹ est neemias
ad multitudinē Veni
te reedificem⁹ muros
hierusalēz nō sum⁹ vl
tra in opprobriū genti
bus. Manus em̄ del
nobiscū est. z verba re
gis que locutus est mibi.

De reedificatione hierusalem.
Caplm. VII.

Et surrexerūt sa

e cerdotes z edificauerūt portā gre
gis. Alia trāslatio habet edifica
uerūt portā z probatīcā piscinā. Hec est por
ta iuxta templū p quā inducebant greges ad
offerendū. Hec alibi turris gregis dicit. Fu
it aut altera turris gregis in via bethleē. vbi
iacob pauit pecora sua z pastores vigilātes
sup gregē suū viderūt multitudinē millie ce
lestis. Scdo filij asanaa edificauerūt portā
piscinū. z statuerūt valuas eius z seras z vectes
Hec respicit ioppen z diapolim. p quā infere
batur copia piscinū. Hec fm iosephū postea
dicta est porta dauid. Tertio edificauerunt
portā veterē pigmetarij z aurifices. Vestib
ula em̄ istī erāt a dieb; sebuseor. z melchises
dech Quarto portā vallīs. que scz in vallem
ducebat iofaphat edificauerunt filij zaylo.
Quinto edificauit portā sterquilinij miches
as pnceps vici bethacarem. Per hāc portā
sordes ciuitatis effluebāt in undātib; fluminis
in torrentē cedron Sexto edificauit portā
fontis pncipes pagī maspha. z muros pisci
ne syloe. Duos aut inter portas edificauit
ppls p vicos z ciuitates vnūsq; fm possi
bilitate suā. Nec te moueat si alia noia por
tarū inuentas. q̄ forte in interiori muro fa
cunt. cū aliq; de pdictis alia postea sortite sunt
vocabula. Nā porta negociator; forte por
ta est gregis. in q̄ negociatores ergasteria sua
posuerāt ob tēpli vicinā. Sed z porta iudi
cianta potuit esse porta vetus. q̄ in fronte ci
uitatis hoz eminebat. Porta p̄o aquar; pos
tuit esse porta fontis. Porta p̄o equor; nō fuit
it porta ciuitatis sed statuta erat añ atrā tē
pli. vsq; ad quā ascendere in equis licitū erat
Porro neemias cū fuis suis instabat operi
nec somno ac cibo suauiter ytebatur. sed sub
necessitate. Et p̄summatū est opus p annos
duos z q̄ttuor menses. licet in multa angus
tia z plurimis impedimentis. Primo em̄ fi
nitime nationes in manu forti aggrediebant
tur eos. Neemias p̄o mediā prem ppli arma
tam statuit extra ciuitatē vt sustinerēt impes
tus aggredientiū. Altera p̄o mediā pars edi
ficabat. vna manu ponentes lapidē. alter
ra gladium tenentes. Porro secundum inter
uenit impedimentum. Fames enim orra est
in terra. z obligauit se popul⁹ debito subvita
ris. sed z agros z vineas et oliueta vendere